

Nr 119.

Godkänd av första kammaren den 10 maj 1916.

Godkänd av andra kammaren den 10 maj 1916.

*Riksdagens skrivelse till Konungen angående omhändertagande
i sedlighetsens intresse av vissa sinnesslöa samt av kvinnor,
som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last.*

(Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.)

(Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.)

Till Konungen.

Uti inom riksdagen väckta motioner har gjorts framställning om åstadkommande av utredning *dels av* på vad sätt vård lämpligen bör anordnas för sinnesslöa, som på grund av vanart icke lämpligen kunna intagas eller behållas å de vanliga sinnesslöanstalterna, samt vilka åtgärder i övrigt böra kunna vidtagas för beredande av nödigt antal på platser för andra till vuxen ålder komna bildbara sinnesslöa, *dels ock* på vad sätt kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last, lämpligen böra omhändertagas.

Såvitt motionen avser sinnesslöa, skiljer densamma mellan sådana, som på grund av vanart icke lämpligen kunna intagas eller behållas å de vanliga sinnesslöanstalterna, samt andra, icke vanartiga, som äro bildbara.

Några av staten upprättade sinnesslöanstalter finnas för närvarande icke. Enligt förnyade kungl. stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901 må dock, därest utrymmet medgiver, vid statens asyler för sinnessjuka jämväl intagas och vårdas sådana från barndomen sinnesslöa (idioter),

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 14 saml. 48 häft. (Nr 119—120.) 1

vilka såsom våldsamma och opålitliga icke kunna annorstädes erhålla ändamålsenlig vård. Redan i en den 8 december 1902 avgiven underdånig berättelse angående genom kungl. brev den 14 juni 1901 anbefalld undersökning av sinnessjuka och sinnesslöa inom riket framhöll medicinalstyrelsen vikten och betydelsen därav, att de allra mest svårskötta sinnessjuka, ävensom de, som vore för omgivningen i mera utpräglad grad farliga, avskildes från de av enskilda, kommuner och landsting anordnade sinnesslöasylerna och vården av dessa övertoges av staten.

I samband med behandlingen vid 1911 års riksdag av frågan om godkännande av plats för Strängnäs hospital — varest enligt riksdagen då förelagd, av medicinalstyrelsen uppgjord plan visst antal platser skulle användas för obildbara sinnesslöa — uttalade sig riksdagen för att snara och kraftiga åtgärder vidtoges för beredande i största möjliga utsträckning av vård åt dylika sinnesslöa, och att riksdagen ej ville förneka, att det kunde anses böra tillkomma staten, att i avseende å sådana slags sinnesslöa, som i nämnda plan närmast avsåges eller de för omgivningen vådliga, bereda denna vård. Riksdagen yttrade emellertid tillika, att riksdagen likväl icke kunde tillstyrka, att sådan vård bereddades i samband med den, som gäves å hospital, vilka anstalter uteslutande borde avses för de sinnessjuka i egentlig mening. På samma gång uttalade emellertid riksdagen önskvärdheten därav, att en utredning verkställdes i fråga om ej mindre det inom landet befintliga antalet idioter, vilka för sin omgivning vore vådliga eller synnerligen störande, än även om sättet för beredande åt dem av nödig vård, vare sig nu detta ansåges lämpligen böra ske inom en centralanstalt eller i flera på spridda platser belägna anstalter; och pågår med anledning av detta riksdagens uttalande inom medicinalstyrelsen utredning i av riksdagen begärda hänseende, samt i sammanhang därmed jämväl utredning angående antalet för de olika länen ytterligare erforderliga sinnessjukplatser.

Genom 1914 års senare riksdags beslut att anvisa medel till uppförandet av en ny anstalt för blinda med komplicerat lyte har staten jämväl beträtt vägen att direkt omhändertaga en särskild grupp av sinnesslöa.

Bortser man från de visserligen avsevärda statsbidrag till driftkostnader, som för ändamålet utgå, vilar sinnesslövärderna för närvarande så gott som enbart på landstingen eller städer, vilka ej i landsting deltaga, och har vad landstingen och storstäderna härutinnan uträttat åstadkommits utan att någon skyldighet i detta hänseende blivit dessa genom lagstifning pålagd.

Genom vad hittills åtgjorts är i allmänhet tämligen väl sörjt för uppfostringsanstalter åt bildbara sinnesslöa barn, men är däremot antalet platser å dylika anstalter för äldre, som äro mer eller mindre arbetsföra, ingalunda tillräckligt. Frågan om tillgodoseendet av detta behov synes därför riksdagen värd synnerlig uppmärksamhet icke minst ur den synpunkten, att det måste anses högeligen önskvärt, att bildbara sinnesslöa även efter slutad skolgång få kvarstanna å anstalt, så länge detta är nödigt, för att icke de färdigheter och goda seder, som å anstalten förvärvats, åter skola förloras. Ur fattiggårdarnas synpunkt är detta givetvis även ett lätt förklarligt och välgrundat önskemål. Inrättandet av tillräckligt antal anstalter för mottagandet av bildbara vuxna sinnesslöa (arbetshem) synes alltså vara oundgängligt.

I detta sammanhang framställer sig det säkerligen svårlösta, men icke mindre viktiga spørsmålet angående omhändertagandet av vanartiga sinnesslöa. I brist på andra möjligheter att draga försorg om dem pläga, som bekant, såväl de vanartiga som de, vilka i brist på plats i arbetshemmen utskrivs efter genomgången, åttaårig skolkurs, antingen hänvisas till fattiggårdarna eller överlämnas till hemmen, en anordning som, särskilt vad de vanartiga angår, måste betraktas som i hög otillfredsställande, då man tager i betraktande, huru föga väl rustade våra fattiggårdar i allmänhet äro för vårdande av dylika sinnesslöa, och hurusom hemmen mycket sällan äga förutsättningar för deras lämpliga omhändertagande. För de vanartade synes således, icke minst med hänsyn till de krav, i fråga om läkarvård och tillsyn m. m., som på en för dem avsedd anstalt måste ställas, knappast andra möjligheter kunna tänkas än särskilda av staten upprättade anstalter.

Beträffande slutligen frågan om behandlingen av den kategori av kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last, så är denna fråga utan tvivel ganska svårlöst. Emellertid giva de av motionärerna åberopade exempel ävensom erfarenheten eljest från fattigvårdens område nogsamt vid handen, att det ur samhällsintressets synpunkt vore särdeles önskvärt, att sådana kvinnor kunde på lämpligt sätt omhändertagas. I egentlig mening sinnesslöa kunna dessa kvinnor ej anses vara, men deras psykiska tillstånd är dock ofta mer eller mindre underhålligt, och utgöra de härigenom samt genom den ofta undermåliga avkomma, som de alstra, ett ont eller en fara för samhället.

Härutinnan hava motionärerna, med hänvisning till förslaget om ny fattigvårdslag, § 33, angående inrättandet av s. k. arbetshem för de särskilda landstingsområdena ifrågasatt, huruvida icke sådana arbetshem, om

de på lämpligt sätt anordnades, skulle kunna upptaga kvinnor av förevärande art. Riksdagen kan icke finna annat än att häri erbjuder sig ett visst uppslag. Emellertid har i fattigvårdsförslaget arbetshemmens ändamål att mottaga jämväl sådana kvinnor tydligen icke kommit under övervägande. Enligt förslaget äro arbetshemmen avsedda för behövande, som ej lämpligen kunna mottagas eller behållas på ålderdomshemmen, därvid förslaget närmast syftar på personer, vilka äro i behov av speciell vård och tillsyn. För att dessa arbetshem skola kunna ägna sig för mottagande av de kvinnor, varom nu är fråga, synas dock hemmen böra särskilt inrättas för detta syfte. Vidare måste hemmens organisation vara sådan, att den lämnar garanti för vederbörlig övervakning över de där intagna. Beträffande de med inrättandet av dessa hem förbundna kostnader är att erinra, hurusom fattigvårdsförslaget förutsätter, att två eller flera landsting må kunna förena sig om gemensamt arbetshem. För att upptaga sedeslösa kvinnor, som äro föremål för fattigvård, skulle sannolikt ett fåtal arbetshem för riket vara tillfyllest. Kostnaderna behövde alltså ej bli avskräckande, och i allt fall skulle dessa kostnader i många fall uppvägas av den fördel, som bereddes kommunerna att få dessa kvinnor där intagna. I samband med inrättandet av sådana, särskilt för sedeslösa kvinnor avsedda, hem borde självfallet gälla förbud mot dessa kvinnors intagande på kommunernas ålderdomshem.

Då riksdagen sålunda övervägt möjligheten att genom intagandet på särskilt inrättade arbetshem av sedeslösa kvinnor åtminstone i väsentlig mån undanröja de olägenheter, som äro förbundna med deras vårdande å de vanliga fattigvårdsanstalterna, har det ingalunda undgått riksdagen, att prövningen av, huruvida en åt fattigvården hemfallen kvinna är i sedligt avseende så förkommen, att hon bör på arbetshemmet intagas, är av ganska grannlaga natur, ävensom att denna prövning måste ske med synnerlig omsorg, helst det är oundgängligt, därest ändamålet med intagningen skall vinnas, att den intagna underkastas ett visst tvång. Icke heller har riksdagen förbisett, att den å arbetshemmet intagna, sedan behovet av fattigvård upphört eller kvinnan förklarar sig i stånd att själv försörja sig, ej mot sin vilja kan längre där kvarhållas. Emellertid skulle i en del talrikt förekommande fall tvekan icke kunna råda om, att intagning på arbetshem är påkallad, varjämte riksdagen är böjt antaga, att mången kvinna skulle, även om behovet av fattigvård upphörde, föredraga att kvarstanna å arbetshemmet hellre än att, genom att lämna det, utsätta sig för fortsatt elände. Under alla förhållanden skulle ett ansenligt antal

kvinnor, som nu betunga fattigvårdsanstalterna med en undermålig avkomma, bliva på tjänligt sätt omhändertagna.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes *dels* låta utreda, på vad sätt vård lämpligen bör anordnas för sinnesslöa, som på grund av vanart icke lämpligen kunna intagas eller behållas å de vanliga sinnesslöanstalterna, samt vilka åtgärder i övrigt böra vidtagas för beredande av nödigt antal platser för andra till vuxen ålder komna bildbara sinnesslöa och *dels* låta i samband med arbetet på ny fattigvårdslagstiftning komma under övervägande, på vad sätt kvinnor, som på grund av sedeslöst liv fallit fattigvården till last, lämpligen böra omhändertagas.

Stockholm den 10 maj 1916.

Med undersåtlig vördnad
